

Handling 2024 nr 113

Revidering av Göteborgs Stads riktlinje för krishantering

Till Göteborgs kommunfullmäktige

Kommunstyrelsens förslag

Kommunstyrelsen tillstyrker stadsledningskontorets förslag i tjänsteutlåtande den 28 mars 2024 och föreslår att kommunfullmäktige beslutar:

Reviderad version av Göteborgs Stads riktlinje för krishantering, i enlighet med bilagan till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande antas.

Göteborg den 29 maj 2024
Göteborgs kommunstyrelse

Jonas Attenius

Mathias Sköld

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2024-03-28

Ärendenummer SLK-2024-00395

Handläggare

Patrik Jansson

Telefon: 031-368 01 53

E-post: patrik.jansson@stadshuset.goteborg.se

Revidering av Göteborgs Stads riktlinje för krishantering

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen och kommunfullmäktige:

Reviderad version av Göteborgs Stads riktlinje för krishantering, i enlighet med bilagan till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande antas.

Sammanfattning

Den 1 januari 2024 trädde lag (2023:407) om viktigt meddelande till allmänheten (VMA) i kraft. Den nya lagen reglerar bland annat vem som får begära sändning, hur sändning ska begäras och genomföras samt ansvarsfördelningen för sändningen. I förordning (2023:579) anges att kommuner och regioner får begära sändning av VMA. Behörighet att begära sändning av VMA har kommunstyrelsen delegerat till stadsdirektören, 2024-01-10 § 13 p. 1. Stadsdirektören har genom delegationsbeslut 2024-01-16 vidaredelegerat beslutanderätten att begära sändning av VMA till kommunikationsdirektören.

I ärendet föreslås ett tillägg som innebär att förvaltningar och bolag kravställs förmågan att skyndsamt kunna rapportera ett behov av VMA till stadsledningskontoret.

Stadsledningskontorets tjänsteperson i beredskap kravställs vidare förmågan att kunna begära sändning hos samhällets alarmeringstjänst efter beslut av stadsdirektör eller kommunikationsdirektör.

Bedömning ur ekonomisk, social och ekologisk dimension

Stadsledningskontoret har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån dessa dimensioner.

Bilaga

Göteborgs Stads riktlinje för krishantering

Ärendet

Göteborgs Stads riktlinje för krishantering har reviderats efter att lagen (2023:407) om viktigt meddelande till allmänheten (VMA) trädde i kraft den 1 januari 2024.

Beskrivning av ärendet

Den 1 januari 2024 trädde lag (2023:407) om viktigt meddelande till allmänheten (VMA) i kraft. Den nya lagen reglerar bland annat vem som får begära sändning, hur sändning ska begäras och genomföras samt ansvarsfördelningen för sändningen. Enligt lagen får regeringen begära sändning av viktigt meddelande till allmänheten och meddela föreskrifter om vilka andra som ska få begära sändning. I förordning (2023:579) om viktigt meddelande till allmänheten anges att ytterligare myndigheter, däribland kommuner och regioner, får begära sändning av VMA.

I förarbetena (proposition 2022/23:77) framgår att kommunen ska kunna göra detta utifrån flera olika kommunala uppdrag. Först och främst ska det vara i samband med kommunal räddningstjänst enligt lag (2003:778) om skydd mot olyckor (LSO), men även vid andra typer av kriser och situationer. Till exempel då kommunen behöver agera utifrån uppdraget enligt lag (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap (LEH).

Ett VMA ska kunna sändas ut så skyndsamt som möjligt. Därför är det nödvändigt att behörigheten för att begära sändning av ett VMA delegeras till den som har möjlighet att upptäcka behovet i tid och omedelbart kan genomföra en begäran om sändning. Kommunstyrelsen beslutade 2024-01-10 § 13 p. 1 att överlåta beslutanderätt avseende behörighet att begära sändning av VMA till stadsdirektören, med rätt att vidaredelegera beslutanderätten. Stadsdirektören beslutade genom delegationsbeslut 2024-01-16 att vidaredelegera beslutanderätten att begära sändning av VMA till kommunikationsdirektören.

Revidering av Göteborgs Stads riktlinje för krishantering

Avsnittet Inriktnings- och samordningskontakt – Förmåga att förmedla behov av VMA
För att kunna upptäcka behovet av VMA i tid och omedelbart genomföra en begäran om sändning behöver förmågan att förmedla ett sådant behov till stadsdirektören eller kommunikationsdirektören finnas hos förvaltningar och bolag. Då behovet kan uppstå under dygnets alla timmar behöver denna förmåga ligga på en funktion som har höga tillgänglighetskrav. Utifrån detta kriterium är det lämpligt att respektive förvaltnings och bolags inriktnings- och samordningskontakt tillskrivs detta krav på förmåga. Det är viktigt att denna funktion har krav på sig att alltid kunna nå dygnet runt, året runt. Därför föreslår stadsledningskontoret ett tillägg i riktlinjen, se s. 12 i bilagan.

Avsnittet Inriktnings- och samordningskontakt – Mottagande av inrapporterat behov av VMA

Mottagande av inrapporterat behov av VMA från förvaltningar och bolag sker av stadsledningskontorets tjänsteperson i beredskap, en funktion som är tillgänglig dygnet runt, året runt. Stadsledningskontorets tjänsteperson i beredskap är också den funktion som sedan begär sändning hos samhällets alarmeringstjänst efter beslut av stadsdirektör eller kommunikationsdirektör. Detta föreslås och tydliggörs också genom en justering i riktlinjen, se s. 13 i bilagan.

Stadsledningskontorets bedömning

Stadsledningskontoret bedömer att staden säkerställer förmågan att skyndsamt kunna begära sändning av VMA genom föreslagna tillägg i Göteborgs Stads riktlinje för krishantering. Säkerställd förmåga skapar i sin tur bättre förutsättningar för att viktig information ska nå allmänheten så snabbt det går.

Christina Eide

Eva Hessman

Direktör Utveckling och hållbarhet

Stadsdirektör

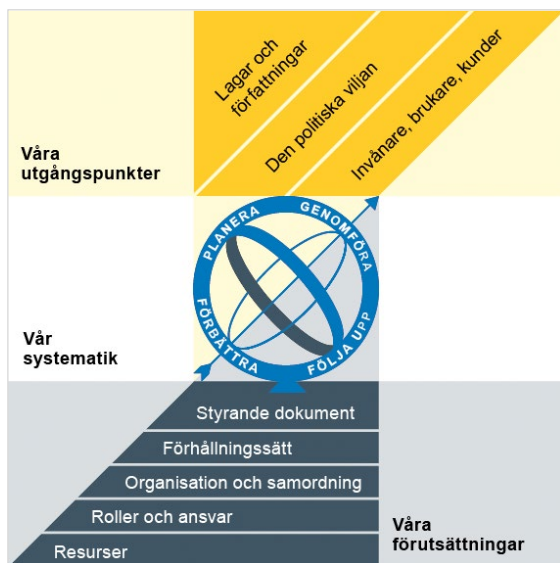
Göteborgs
Stad

Göteborgs Stads riktlinje för krishantering

Reglerande styrande dokument

Policy
► **Riktlinje**
Regel
Anvisning
Rutin
Instruktion

Göteborgs Stads styrsystem

Utgångspunkterna för styrningen av Göteborgs Stad är lagar och författningar, den politiska viljan och stadens invånare, brukare och kunder. För att förverkliga utgångspunkterna behövs förutsättningar av olika slag. Stadens politiker har möjlighet att genom styrande dokument beskriva hur de vill realisera den politiska viljan. Inom Göteborgs Stad gäller de styrande dokument som antas av kommunfullmäktige och kommunstyrelsen. Därutöver fastställer nämnder och bolagsstyrelser egna styrande dokument för sin egen verksamhet. Kommunfullmäktiges budget är det övergripande och överordnade styrande dokumentet för Göteborgs Stads nämnder och bolagsstyrelser.

Om Göteborgs Stads styrande dokument

Göteborgs Stads styrande dokument är våra förutsättningar för att vi ska göra rätt saker på rätt sätt. De anger vad nämnder/styrelser och förvaltningar/bolag ska göra, vem som ska göra det och hur det ska göras. Styrande dokument är samlingsbegreppet för dessa dokument.

Stadens grundläggande principer såsom demokratisk grundsyn, principer om mänskliga rättigheter och icke-diskriminering omsätts i praktisk verksamhet genom att de integreras i stadens ordinarie beslutsprocesser. Beredning av och beslut om styrande dokument har en stor betydelse för förverkligandet av dessa principer i stadens verksamheter.

De styrande dokumenten ska göra det tydligt både för organisationen och för invånare, brukare, kunder, leverantörer, samarbetspartners och andra intressenter vad som förväntas av förvaltningar och bolag. De styrande dokumenten ligger till grund för att utkräva ansvar när vi inte arbetar i enlighet med vad som är beslutat.

Styrande dokument			
Kommunala föreskrifter		Planerande och reglerande styrande dokument	
Normgivning mot enskild	Riktade styrande dokument	Planerande styrande dokument	Reglerande styrande dokument

Beslutad av: Kommunfullmäktige	Gäller för: Stadens nämnder och bolagsstyrelser	Diarienummer: 1462/20 (SLK-2023-00044)	Datum och paragraf för beslutet: 2021-01-28 § 15
Dokumentsort: Riktlinje	Giltighetstid: Tillsvidare	Senast reviderad: 2023-12-22	Dokumentansvarig: Säkerhetschef

Bilagor:

Bilaga 1 – Kriser, samhällsstörningar och extraordinära händelser, Bilaga 2 – Krisledningsnämnd, bistånd och stöd till enskild, Bilaga 3 – Ordlista

Innehåll

Inledning	4
Syftet med denna riktlinje.....	4
Vem omfattas av riktlinjen.....	4
Bakgrund	4
Lagbestämmelser	5
Koppling till andra styrande dokument	5
Förmågan att hantera samhällsstörningar.....	5
Stadens uppdrag vid samhällsstörningar	6
Grundläggande principer	7
Generell inriktning.....	7
Stadens organisation för att hantera samhällsstörningar.....	8
Riktlinje	11
Förmåga	11
Ansvar	11
Inriktnings- och samordningskontakt.....	12
Krisledningsorganisationer.....	13
Samverkan och ledning	13
Former för samverkan.....	14
Lokaler.....	15
Teknisk utrustning.....	15
Bistånd till annan kommun	16
Avveckla krisledningsorganisationen	16
Utvärdering	16
Bilaga 1 – Kriser, samhällsstörningar och extraordinära händelser	18
Bilaga 2 – Krisledningsnämnd, bistånd och stöd till enskild	19
Bilaga 3 – Ordlista	21

Inledning

Syftet med denna riktlinje

Syftet med Göteborgs Stads riktlinje för krishantering är att nämnder och bolagsstyrelser ska ha en god förmåga att hantera krissituationer.

Riktlinjen förtydligar nämnders och bolagsstyrelsers ansvar samt vilka funktioner och vilken förmåga som krävs för att bedriva samverkan och ledning vid samhällsstörningar.

Riktlinjen är inte ett praktiskt stöd vid hantering av händelser. För detta ska varje nämnd och bolagsstyrelse ta fram sin egen planering baserat på riktlinjen.

För vissa scenarier som kräver specifik planering kommer riktlinjen att kompletteras med särskilda styrande dokument.

Vem omfattas av riktlinjen

Denna riktlinje gäller tillsvidare för Göteborgs Stads nämnder och bolagsstyrelser.

Delägda bolag där Göteborgs Stad är majoritetsägare är skyldiga att förhålla sig till denna riktlinje.

Bakgrund

I lag (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap (LEH) framgår att kommuner ska minska sårbarheten i sin verksamhet och ha en god förmåga att hantera krissituationer i fred. Därigenom ska kommunerna också uppnå en grundläggande förmåga till civilt försvar.

Överenskommelse om kommunernas krisberedskap som tecknats mellan Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) och Sveriges kommuner och regioner (SKR) preciserar utifrån lagen kommunernas uppgifter. I LEH och överenskommelsen framgår det att kommunen för varje ny mandatperiod ska fastställa en plan för hantering av extraordinära händelser. Planen ska innehålla:

- Hur kommunen ska organisera sig under extraordinära händelser.
- Hur kommunens organisation för krisledning ska bedriva samverkan och ledning i syfte att uppnå inriktning och samordning.
- Vilka lokaler med nödvändig teknisk utrustning för samverkan och ledning som disponeras vid extraordinära händelser.

Denna riktlinje motsvarar detta uppdrag när det gäller den styrning som behöver fastställas av kommunfullmäktige.

Lagbestämmelser

- Lag (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap
- Förordning (2006:637) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap

Koppling till andra styrande dokument

- Överenskommelse om kommunernas krisberedskap 2019–2022, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap och Sveriges kommuner och Regioner
- Säkerhetspolicy för Göteborgs Stad
- Göteborgs Stads plan för arbetet med krisberedskap och civilt försvar 2021–2023
- Reglemente för krisledningsnämnden
- Göteborgs Stads riktlinje för kriskommunikation
- Göteborgs Stads risk- och sårbarhetsanalys 2019–2022
- Göteborgs Stads riktlinje för höjd beredskap

Förmågan att hantera samhällsstörningar

Nämnders och bolagsstyrelsers förmåga till krishantering ska dimensioneras utifrån ansvarsområde, verksamhetens risker och den samhällsviktiga verksamhet som nämnden/bolagsstyrelsen bedriver. Det betyder att det kommer att finnas en variation mellan stadens nämnder och bolagsstyrelser när det gäller hur omfattande planerings- och förberedelsearbetet behöver vara för att uppnå en god förmåga.

Denna riktlinje förtydligar nämnders och bolagsstyrelsers ansvar samt vilka funktioner och vilken förmåga som krävs för att bedriva samverkan och ledning vid samhällsstörningar.

Utifrån hur förmågan till krishantering behöver dimensioneras och riktlinjens förtydliganden kan nämnder och bolagsstyrelser utveckla sin krishantering genom planering, utbildning, övning och andra förberedande åtgärder.¹

¹ Uppgifter i det förebyggande och förberedande arbetet redovisas i *Göteborgs Stads plan för arbetet med krisberedskap och civilt försvar 2021–2023*.

Stadens uppdrag vid samhällsstörningar

Samhällsstörningar kan påverka många olika verksamheter och sektorer i samhället samtidigt. Det kan också påverka lokal, regional och nationell nivå i olika omfattning.

Göteborg Stads uppdrag vid en samhällsstörning är att:

- upprätthålla den verksamhet som kommunen har ansvar för (verksamhetsansvar)
- vid behov och vid extraordinära händelser verka för att de åtgärder som vidtas av olika aktörer² under en händelse samordnas och att information och kommunikation till allmänheten samordnas (geografiskt områdesansvar).

Verksamhetsansvar

Verksamhetsansvaret innebär att upprätthålla stadens verksamhet med fokus på den samhällsviktiga verksamheten. Om en samhällsstörning har påverkat förmågan att upprätthålla verksamheten handlar hanteringen om att begränsa konsekvenserna och att så snabbt som möjligt få verksamheten att fungera som normalt igen.

Geografiskt områdesansvar

En samhällsstörning hanteras oftast på lokal nivå i den berörda kommunen. Kommunen har ansvar för sin egen verksamhet, men ska även verka för samordning av andra aktörers agerande inom kommungränsen. Det kan handla om aktörer från privat och offentlig sektor samt frivilligorganisationer. Samordningen kallas geografiskt områdesansvar på lokal nivå. Kommunens ansvar innebär att säkerställa att aktörerna för en löpande dialog, får en samlad bild av vad som har hänt och genomför åtgärder som stödjer varandra mot gemensamma mål.

Kriskommunikation

Kriskommunikation är att kunna kommunicera effektivt, före, under och efter krisen och att kunna definiera olika målgrupper och anpassa kommunikationen till dem. Det är också förmågan att inhämta information, analysera den och kommunicera. Samordnad kommunikation mellan berörda aktörer men också kommunikationen med allmänhet, media och organisationer stärker de inblandade aktörernas trovärdighet, förebygger otydligheter och motverkar ryktesspridning.

Information och kommunikation är en förutsättning i krishanteringen. Detta innebär att de ska vara prioriterade aktiviteter i krishanteringen. Arbetet ska starta skyndsamt. Göteborgs Stads information och kommunikation ska kännetecknas av öppenhet och ett aktivt förhållningssätt samt alltid vara opartisk och saklig.

² Aktörer avser i det här sammanhanget andra offentliga organisationer, privata organisationer och aktörer inom det civila samhället som verkar inom kommunens geografiska område.

Grundläggande principer

De grundläggande principerna för svensk krisberedskap gäller även i Göteborgs Stad.

Ansvarsprincipen innebär att ansvaret för verksamheten inte förändras när en samhällsstörning inträffar.

Likhetsprincipen innebär att verksamheten inte ska göra större förändringar i organisationen än vad samhällsstörningen kräver.

Närhetsprincipen innebär att en samhällsstörning ska hanteras så nära händelsen som möjligt där kunskapen om aktuella förhållanden är störst.

De grundläggande principerna innebär att varje offentlig aktör har ansvar och skyldighet att samverka med och stödja andra. Detta kallas för den utökade ansvarsprincipen.

Generell inriktning

Vid hanteringen av samhällsstörningar är det viktigt med en inriktning så att tillgängliga resurser används för att nå ett gemensamt mål.

Den generella inriktningen för alla typer av samhällsstörningar är att värna:

- människors liv och hälsa
- samhällets funktionalitet
- demokrati, rättssäkerhet och mänskliga fri- och rättigheter
- miljö och ekonomiska värden
- nationell suveränitet.

Genom att:

- agera proaktivt och komma igång snabbt med hanteringen
- arbeta tillsammans och använda stadens samlade resurser på bästa sätt
- samverka med andra aktörer
- kommunicera snabbt, öppet och korrekt
- säkerställa uthållighet i de verksamheter som hanterar händelsen.

Stadens organisation för att hantera samhällsstörningar

Samhällsstörningar kan ofta hanteras inom ramen för nämnders och bolagsstyrelsers ordinarie organisation men vid vissa situationer behöver organisationen anpassas. Syftet med anpassningen är bland annat att öka förmågan till ledning, samverkan och kommunikation.

Detta avsnitt beskriver hur Göteborgs Stad kan anpassa sin organisation för att hantera samhällsstörningar.

Krisledningsorganisation

Nämnder och bolagsstyrelser ska kunna aktivera en krisledningsorganisation.

I krisledningsorganisationen är ansvar, roller och mandat fastställda och särskilda uppgifter och rutiner förberedda.

Beslutet att aktivera krisledningsorganisationen fattas i respektive förvaltning/bolag av en i förväg utsedd tjänsteperson, till exempel förvaltningsdirektör/verkställande direktör.

Krisledningsorganisationen kan till exempel aktiveras när:

- ordinarie rutiner inte svarar mot situationens krav
- det finns behov av snabba och koordinerade beslut
- det finns behov av samverkan mellan förvaltningar och bolag avseende åtgärder, resurser och kommunikation.

För stadens del innebär det att samhällsstörningar kan hanteras genom att en eller flera förvaltningar/bolag aktiverar sin krisledningsorganisation medan andra kan hantera samma situation med ordinarie organisation.

Krisledningsorganisationen på stadsledningskontoret aktiveras baserat på behovet av samverkan, stöd och samordning. Ibland kan dessa behov hanteras i ordinarie organisation på stadsledningskontoret även om några förvaltningar/bolag har aktiverat sin krisledningsorganisation. På motsvarande sätt kan stadsledningskontorets krisledningsorganisation vara aktiverad även om förvaltningar/bolag kan hantera en händelse i ordinarie organisation.

Oavsett om krisledningsorganisationen är aktiverad eller inte ska förvaltningar och bolag kunna samverka, stödja varandra och kunna förse stadsledningskontoret med information vid samhällsstörningar.

Resursfunktioner

I Göteborgs Stads riktlinje för höjd beredskap beskrivs stadens resursfunktioner. Resursfunktionerna ansvarar för att ett operativt samarbete över förvaltnings- och bolagsgränser snabbt kommer till stånd vid höjd beredskap och ytterst krig. Syftet är att öka stadens förmåga att hantera omfattande, komplexa och parallella samhällsstörningar till följd av krig.

Uppdragsbeskrivning enligt Göteborgs Stads riktlinje för höjd beredskap säger att:

Nämnder och styrelser med uppdrag att leda arbetet i en resursfunktion ska, inom sitt utpekade område, på en operativ nivå ansvara för att samordna, prioritera och fördela stadens resurser i enlighet med övergripande inriktningsbeslut och enligt målen för det civila försvaret samt samhällets skyddsvärden.

Det är kommunstyrelsen som beslutar om vilka uppdrag som ska utföras av resursfunktionerna då höjd beredskap råder.

Uppdragen bereds och prioriteras inom ramen för stadsledningskontorets krigsorganisation och förmedlas till respektive resursfunktion via krigsstaben.

Resursfunktionerna ska även kunna nyttjas i fredstid om behov uppstår.

Krisledningsnämnd³

Det politiska beslutsfattandet bör, så långt som det är möjligt, även vid extraordinära händelser hanteras inom ramen för den ordinarie beslutsstrukturen.

I sällsynta fall kan dock extraordinära händelser medföra ett behov av att aktivera krisledningsnämnden. Krisledningsnämnden får fatta beslut om att överta hela eller delar av verksamhetsområden från övriga nämnder i den utsträckning som är nödvändig med hänsyn till den extraordinära händelsens art och omfattning. Syftet med krisledningsnämnden är att det i vissa fall kan vara nödvändigt med en centralisering av beslutanderätten för att möjliggöra ett snabbt, effektivt och koordinerat beslutsfattande som berör flera nämnders ansvarsområde.

Krisledningsnämnden kan bara överta den beslutsbefogenhet som de andra nämnderna har. LEH ger i sig inte krisledningsnämnden några extra beslutsbefogenheter.

Krisledningsnämnden kan endast överta verksamhet från andra nämnder och inte från bolagsstyrelser eller kommunfullmäktige.

Nämnden ersätter inte kommunstyrelsen.

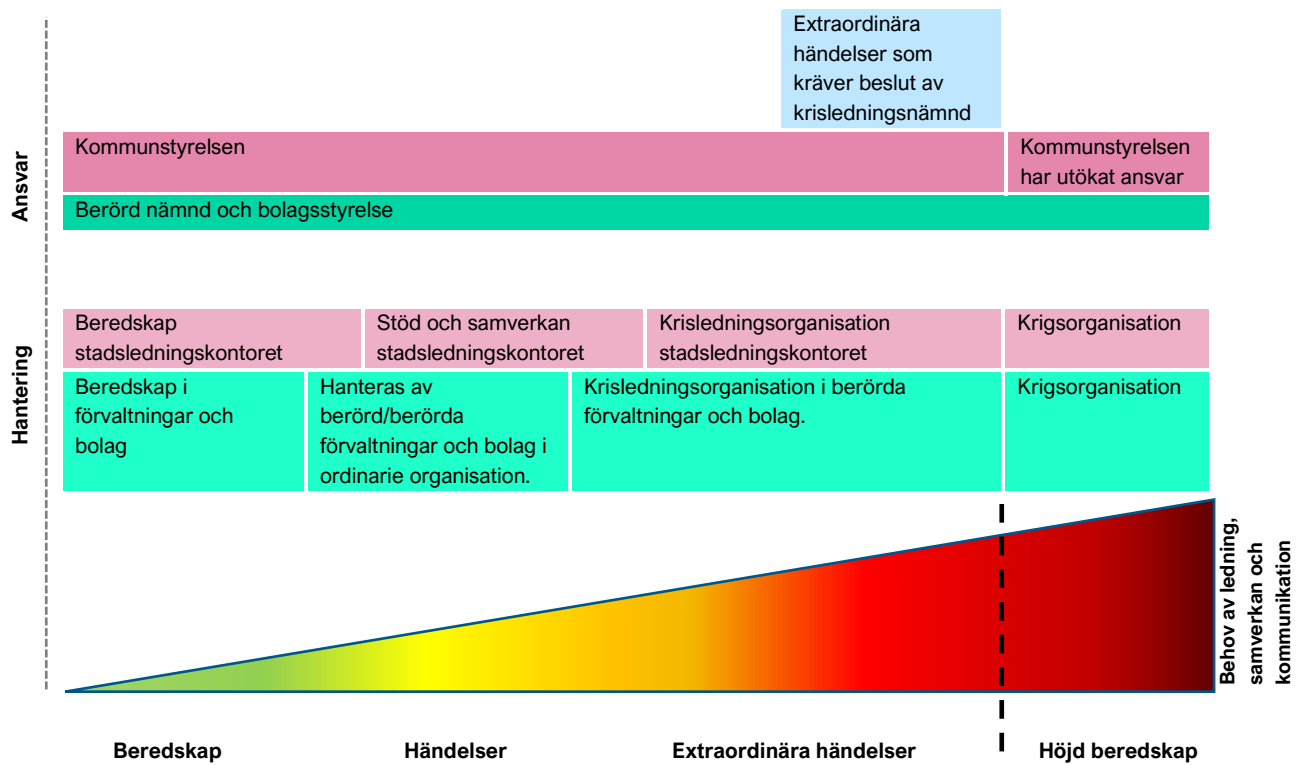
Observera att krisledningsnämnden inte har några uppgifter att fullgöra under höjd beredskap. Under höjd beredskap ansvarar kommunstyrelsen för ledningen av den del av det civila försvaret som kommunen ska bedriva.

³ Se utförligare i bilaga 2.

Från beredskap till anpassad organisation

Följande bild sammanfattar hur Göteborgs Stads organisation hanterar samhällsstörningar och hur organisationen kan anpassas för att öka förmågan till ledning, samverkan och kommunikation.

Observera att denna riktlinje inte omfattar en situation med höjd beredskap.

Riktlinje

Denna riktlinje förtydligar nämnders och bolagsstyrelser ansvar samt vilka funktioner och vilken förmåga som krävs för att bedriva samverkan och ledning vid samhällsstörningar.

Förmåga

Nämnders och bolagsstyrelser förmåga till krishantering ska dimensioneras utifrån ansvarsområde, verksamhetens risker och den samhällsviktiga verksamhet som nämnden/bolagsstyrelsen bedriver.

Ansvar

Ansvar för att hantera samhällsstörningar utgår från ansvars-, likhets-, och närhetsprincipen.

Nämnder och bolagsstyrelser

Nämnder och bolagsstyrelser vars ansvarsområde berörs av en samhällsstörning ska vidta de åtgärder som behövs för att hantera de behov som situationen medför.

Nämnder och bolagsstyrelser ska samverka och stödja varandra vid sådana situationer och medverka i stadens utövande av det geografiska områdesansvaret.

Kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen ska utöver det som anges för nämnder och bolagsstyrelser:

- säkerställa samverkan mellan stadens nämnder och bolagsstyrelser
- ansvara för utövandet av det geografiska områdesansvaret vid extraordinära händelser.

Krisledningsnämnd

Kommunstyrelsen är krisledningsnämnd och fullgör de uppgifter som ankommer på krisledningsnämnden vid extraordinära händelser i fredstid.⁴

Krisledningsnämndens uppdrag regleras i särskilt reglemente.

⁴ Se utförligare i bilaga 2.

Socialnämnderna

Socialnämnden Centrum, Socialnämnden Hisingen, Socialnämnden Nordost och Socialnämnden Sydväst ska utöver det som anges för nämnder och bolagsstyrelser ansvara för:

- stöd till enskild som drabbats av en extraordinär händelse⁵
- krisstöd.⁶

Inriktnings- och samordningskontakt

En inriktnings- och samordningskontakt⁷ är en kontaktpunkt gentemot andra verksamheter. Rollen fyller en viktig funktion för att ta emot och dela information och för att vid behov kunna larma och starta upp krisledningsorganisationen.

Nämnder och bolagsstyrelser

Nämnder och bolagsstyrelser ansvarar för att förvaltningen/bolaget har en kontaktpunkt motsvarande en inriktnings- och samordningskontakt som är den primära kontaktvägen vid samhällsstörningar.

Kontaktpunkten ska:

- ha hög tillgänglighet och kunna nås dygnet runt, året runt
- ta emot larm eller annan information och se till att rätt mottagare nås
- kunna göra en första bedömning av den uppkomna situationen
- kunna vidta åtgärder och koordinera det inledande arbetet
- säkerställa att stadsledningskontorets tjänsteperson i beredskap får information om händelser.
- *ha förmåga att rapportera ett behov av VMA (viktigt meddelande till allmänheten) till stadsledningskontorets tjänsteperson i beredskap.*

I nämnder och bolagsstyrelser som bedriver samhällsviktig verksamhet bör kontaktpunkten ha förmåga att ta emot och dela information via Rakel och WIS (se även under *Teknisk utrustning*).

Nämnder och bolagsstyrelser avgör vilka eventuella ytterligare uppgifter och befogenheter som kontaktpunkten ska ha och hur den ska benämnas.

Kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen ansvarar för att stadsledningskontoret har en tjänsteperson i beredskap med uppgift att initiera och samordna det inledande arbetet för att upptäcka, verifiera, larma och informera vid samhällsstörningar som berör Göteborgssamhället. Funktionen

⁵ I ansvaret ingår att ha rutiner och delegation för att skyndsamt kunna ta beslut om stöd till enskild, 4 kap. 3§ LEH, se utförligare i bilaga 2.

⁶ Ansvaret anges även i nämndernas reglementen. I ansvaret ingår att funktionen är planerad, utbildad och övad samt att det finns en beredskap för krisstödsgrupperna.

⁷ Se utförligare om funktionen i bilaga 3.

ska vara stadens kontaktpunkt för andra aktörer och kunna agera som stadens samordningsfunktion i det initiala skedet av en samhällsstörning.

Funktionen ska också ha förmåga att begära sändning av VMA hos samhällets alarmeringsjänst.

Krisledningsorganisationer

Samhällsstörningar kan ofta hanteras inom ramen för nämnders och bolagsstyrelser ordinarie organisation. Det finns dock situationer då organisationen behöver anpassas för att öka förmågan till ledning, samverkan och kommunikation.

Nämnder och bolagsstyrelser

Nämnder och bolagsstyrelser ansvarar för att förvaltningen/bolaget vid en samhällsstörning, som berör det egna ansvarsområdet eller medför behov av samverkan, kan aktivera en krisledningsorganisation.

Krisledningsorganisationen ska:

- ha utsedda beslutfattare med nödvändiga mandat inom ansvarsområdet
- bestå av en krisledningsgrupp med berörda beslutfattare
- bestå av ett stöd till berörda beslutfattare (stab) som stödjer och bereder ärenden med syfte att öka kapaciteten till ledning, samverkan och kommunikation
- kunna anpassas utifrån samhällsstörningens art, tidsförhållanden och omfattning men ska ha en känd och förberedd struktur
- ha en uthållighet för att kunna lösa sina uppgifter dygnet runt i sju dygn
- kunna vara aktiverad i samband med samhällsstörningar som pågår länge.

När förvaltningen/bolaget aktiverar sin krisledningsorganisation ska stadsledningskontoret informeras.

Berörda nämnder och bolag ska planera för att den förmåga och de resurser som finns inom resursfunktionerna enligt riktlinje för höjd beredskap även vid behov ska kunna användas helt eller delvis vid frestida samhällsstörningar. Vid behov aktiveras resursfunktionerna i samförstånd mellan stadsledningskontoret och berörda förvaltningar/bolag alternativt av krisledningsnämnden.

Samverkan och ledning

Samhällsstörningar ställer stora krav på organisationen och därför behövs förberedda rutiner i krisledningsorganisationen. Till exempel för att kunna sammanställa en lägesbild, fatta snabba beslut och komma igång med samverkan.

Nämnder och bolagsstyrelser

Nämnder och bolagsstyrelser ansvarar för att förvaltningens/bolagets krisledningsorganisation har förmåga att:

- dela och ta emot information
- fastställa en inriktning för hanteringen av händelsen
- sammanställa en lägesbild som beskriver händelsen, konsekvenser, åtgärder, resurser samt samverkan
- informera och kommunicera utifrån sina uppdrag och målgrupper
- sammanställa en kommunikationsplan
- analysera hjälp- och åtgärdsbehov samt ta fram prioriterade åtgärder
- fatta beslut som är transparenta och kommunicerbara
- rapportera till stadsledningskontoret samt, efter förfrågan, lämna den information som behövs för att sammanställa en samlad lägesbild
- dokumentera information, åtgärder och beslut
- följa upp om genomförda åtgärder får effekt.

Kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen ansvarar för att stadsledningskontorets krisledningsorganisation utöver det som anges för nämnder och bolagsstyrelser har förmåga att:

- åstadkomma inriktning och samordning av åtgärder, resurser och kommunikation inom stadens verksamheter

vid extraordinära händelser

- åstadkomma inriktning och samordning av åtgärder, resurser och kommunikation tillsammans med andra aktörer inom det geografiska området.
- sammanställa en samlad lägesbild
- lämna lägesrapporter till länsstyrelsen.

Former för samverkan

När det inträffar en samhällsstörning behöver stadens verksamheter arbeta tillsammans. Ofta är det flera av stadens verksamheter och andra aktörer inom det geografiska området som är påverkade av det som inträffat. Syftet med gemensamma former för samverkan är att åstadkomma inriktning och samordning som bidrar till att använda samhällets samlade resurser på bästa sätt.

Observera att former för samverkan kan behövas även om händelsen inte föranleder att krisledningsorganisationer aktiveras. Det kan till exempel gälla vid vädervarningar eller om det behövs en gemensam bedömning av en händelse. Oavsett om krisledningsorganisationen är aktiverad eller inte ska förvaltningar/bolag kunna medverka i samverkan, vara beredda att stödja andra verksamheter och kunna förse stadsledningskontoret med information vid samhällsstörningar.

Nämnder och bolagsstyrelser

Nämnder och bolagsstyrelser ansvarar för att förvaltningen/bolaget medverkar i den gemensamma hanteringen och har förmåga att:

- medverka i samverkansmöten, fysiska eller digitala

- medverka i en inriktnings- och samordningsfunktion⁸
- medverka i samordning av kriskommunikationsinsatserna
- sända samverkansperson till stadsledningskontoret.

Kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen ansvarar för att stadsledningskontoret initierar och etablerar den gemensamma hanteringen och har förmåga att:

- snabbt kunna kontakta förvaltningar och bolag för att lämna information
- sammankalla och genomföra samverkansmöten, fysiska eller digitala
- sända samverkanspersoner från staden till andra aktörer
- ta emot samverkanspersoner från förvaltningar/bolag/andra aktörer
- stå värd för en inriktnings- och samordningsfunktion
- vid behov eller extraordinära händelser samordna kriskommunikationsinsatserna
- samverka med länsstyrelsen och vid behov klargöra ansvarsfördelning mellan geografiskt områdesansvar på lokal och regional nivå.

Lokaler

Vid hantering av samhällsstörningar är det viktigt att det finns ändamålsenliga lokaler för samverkan och ledning.

Nämnder och bolagsstyrelser

Nämnder och bolagsstyrelser ansvarar för att förvaltningen/bolaget har en ledningsplats med nödvändig teknisk utrustning för krisledningsorganisationen.

Nämnder och bolagsstyrelser som bedriver samhällsviktig verksamhet bör även ha tillgång till en alternativ ledningsplats.

Kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen ansvarar utöver det som anges för nämnder och bolagsstyrelser för att stadsledningskontoret har:

- ändamålsenliga lokaler för samverkan mellan stadens verksamheter
- ändamålsenliga lokaler för en inriktnings- och samordningsfunktion
- alternativa lokaler för ovanstående.

Teknisk utrustning

Vid samhällsstörningar används i huvudsak samma tekniska system som i den ordinarie verksamheten. Staden ska därutöver ha förmåga att ta emot och dela information med

⁸ Se utförligare i bilaga 3.

stöd av den teknik och metodik som tillämpas nationellt och regionalt för samverkan och ledning vid samhällsstörningar.

Nämnder och bolagsstyrelser

Nämnder och bolagsstyrelser ansvarar för att förvaltningen/bolaget har förmåga att:

- ta emot och dela information i webbaserat informationssystem (WIS)
- ta emot och dela information via Rakel efter att stadsledningskontoret har meddelat att förvaltningar och bolag ska vara tillgängliga via Rakel⁹
- använda Rakel som reservsamband för telefoni.

Kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen ansvarar utöver det som anges för nämnder och bolagsstyrelser för att stadsledningskontoret har förmåga att:

- ta emot och dela information via Rakel
- ta emot och dela information via Signe kryptodator.

Bistånd till annan kommun

Kommuner får lämna hjälp till andra kommuner och regioner som drabbats av en extraordinär händelse.¹⁰

Kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen ansvarar för att:

- vid behov begära hjälp från en annan kommun eller region i samband med att Göteborgs Stad har drabbats av en extraordinär händelse
- efter begäran om hjälp från en annan kommun eller region samordna Göteborgs Stads hjälp till den drabbade kommunen eller regionen.

Avveckla krisledningsorganisationen

När förhållandena medger det ska krisledningsorganisationen avvecklas. Tidpunkt och form för avvecklingen ska beslutas, planeras och kommuniceras. I samband med avvecklingen ska det framgå hur eventuellt fortsatt arbete ska bedrivas.

Utvärdering

Efter en inträffad samhällsstörning ska krishantering utvärderas, både med avseende på verksamhetsansvar och det geografiska områdesansvaret.

⁹ Alla förvaltningar och bolag har i dagsläget inte Rakel.

¹⁰ 4 kap. 1§ LEH, se utförligare i bilaga 2.

Slutsatser och åtgärdsförslag för att utveckla förmågan att hantera samhällsstörningar ska dokumenteras och åtgärdsförslag ska tas omhand.

Formerna för utvärdering kan anpassas utifrån samhällsstörningens karaktär.

Nämnder och bolagsstyrelser

Nämnder och bolagsstyrelser ska utvärdera samhällsstörningar som föranlett att krisledningsorganisationen varit aktiverad.

Kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen ska utöver det som gäller för nämnder och bolagsstyrelser särskilt utvärdera samverkan mellan förvaltningar och bolag och utövandet av det geografiska områdesansvaret.

Bilaga 1 – Kriser, samhällsstörningar och extraordinära händelser

Lag (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap anger att kommunen ska ha en god förmåga att hantera krissituationer i fred. Begreppet kris har däremot inte någon exakt definition i lagen och ordet kris betyder olika saker i olika sammanhang. I arbetet med krisberedskap är krissituationer händelser som hotar grundläggande funktioner och värden som exempelvis elförsörjningen, vår hälsa eller vår frihet. Det kan handla om att väldigt många människor drabbas eller att en händelse får så stora konsekvenser att samhället inte fungerar som det ska.

Samhällsstörning

Termen samhällsstörning beskriver de företeelser och händelser som hotar eller ger skadeverkningar på det som ska skyddas i samhället.

Genom att använda termen samhällsstörningar hamnar fokus på det behov som finns i samhället, oavsett vilken aktör som bär ansvaret och oavsett vilken lagstiftning som de berörda aktörerna agerar utifrån. När samhällets behov hamnar i fokus ökar möjligheterna att agera med rätt åtgärd i rätt tid. Termen samhällsstörningar ersätter inte uttryck som olycka, kris eller krig utan används samtidigt och överlappande med de olika benämningar som finns i lagstiftningen.

Genom att använda termen samhällsstörningar i stadens arbete med krisberedskap får vi ett samlande uttryck för alla de händelser som kan påverka det skyddsvärda inom staden.

Extraordinär händelse

En extraordinär händelse definieras i lag (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap en sådan händelse som:

- avviker från det normala
- innebär en allvarlig störning eller överhängande risk för en allvarlig störning i viktiga samhällsfunktioner
- kräver skyndsamma insatser av en kommun eller en region.

Utifrån resonemanget om termen samhällsstörning ovan så kan alltså en samhällsstörning också vara en extraordinär händelse om dessa tre kriterier är uppfyllda. Det innebär i sin tur att kommunerna kan använda tre unika verktyg som kan underlätta hanteringen.

Vid en extraordinär händelse kan staden:

- aktivera krisledningsnämnden för att möjliggöra ett effektivare beslutsfattande
- ge bistånd eller ta emot bistånd från en annan kommun eller en region
- ge begränsat ekonomiskt bistånd till enskilda som drabbats av händelsen.

Krisledningsnämnden, bistånd mellan kommuner och stöd till enskild beskrivs utförligare i bilaga 2.

Bilaga 2 – Krisledningsnämnd, bistånd och stöd till enskild

Krisledningsnämnd

I 2 kap. 2-6 §§ lag (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap framgår att det i kommuner och regioner ska finnas en krisledningsnämnd samt närmare bestämmelser om krisledningsnämndens verksamhet.

Syftet med krisledningsnämnden är att det i vissa fall kan vara nödvändigt med en centralisering av beslutanderätten för att möjliggöra ett snabbt, effektivt och koordinerat beslutsfattande som berör flera nämnders ansvarsområde.

Observera att det inte är nödvändigt att aktivera krisledningsnämnden vid en extraordinär händelse utan behovet av att aktivera nämnden får bedömas i varje enskild händelse. Så långt som möjligt bör den ordinarie organisationen hantera samhällsstörningar och extraordinära händelser utifrån principerna om ansvar, likhet och närhet.

Beslut om att överta verksamhetsområden från övriga nämnder

Krisledningsnämnden får fatta beslut om att överta hela eller delar av verksamhetsområden från övriga nämnder i kommunen i den utsträckning som är nödvändig med hänsyn till den extraordinära händelsens art och omfattning och under de förutsättningar som anges i krisledningsnämndens reglemente.

Om det är möjligt ska samråd ske med berörd nämnd innan sådant beslut fattas. I annat fall måste nämnden skyndsamt informeras om övertagandet.

Krisledningsnämnden kan bara överta den beslutsbefogenhet som de andra nämnderna har. LEH ger i sig inte krisledningsnämnden några extra beslutsbefogenheter.

Krisledningsnämnden kan endast överta verksamhet från andra nämnder och inte från bolagsstyrelser eller kommunfullmäktige.

Ordförande

Det är ordföranden i krisledningsnämnden som bedömer när en extraordinär händelse medför att nämnden ska träda i funktion och beslutar i sådana fall att så ska ske.

Ordföranden får besluta på nämndens vägnar i ärenden som är så brådskande att nämndens avgörande inte kan avvaktas. Sådana beslut ska därefter snarast anmälas till nämnden. Har ordföranden i krisledningsnämnden förhinder träder vice ordföranden i dennes ställe.

Anmälan av beslut till kommunfullmäktige

Krisledningsnämndens beslut ska anmälas vid närmast följande fullmäktigesammanträde. Kommunfullmäktige beslutar om omfattningen av redovisningen och formerna för denna.

Verksamheten återgår till ordinarie nämnd

När förhållandena medger det ska krisledningsnämnden besluta att de uppgifter som nämnden har övertagit från andra nämnder ska återgå till ordinarie nämnd. Ett sådant beslut kan även fattas av kommunfullmäktige.

Bistånd mellan kommuner och regioner

Kommuner får med stöd av 4 kap. 1 § lag (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap lämna hjälp till andra kommuner och regioner som drabbats av en extraordinär händelse i fredstid.

Bestämmelsen utgör ett undantag från lokaliseringsprincipen. Stödet måste i så fall ligga inom ramen för de allmänna kompetensreglerna som framgår av 2 kap. kommunallagen eller de befogenheter som tillfaller kommunen eller regionen enligt speciallagstiftning. En förutsättning är också att biståndet har begärts av en annan kommun eller region.

Om sådan hjälp som ovan nämnts har lämnats har kommunen eller regionen rätt till skälig ersättning av den andra kommunen eller regionen. Bedömningen av vad som kan ses som skäligt får lösas genom överenskommelse mellan kommuner och regioner.

Stöd till enskild

Kommuner får med stöd av 4 kap. 3 § lag (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap lämna begränsat ekonomiskt stöd till enskilda som drabbats av en extraordinär händelse.

Bestämmelsen är ett avsteg från den kommunalrättsliga principen om att stöd inte får ges till enskilda kommunmedlemmar eftersom det bedömts nödvändigt att kunna ge sådant stöd till såväl enskilda kommunmedlemmar och till andra som vistas i kommunen vid en extraordinär händelse.

Stödet kan på detta sätt även ges till personer som annars kanske inte är berättigade till bistånd enligt socialtjänstlagen. Till skillnad från stöd enligt socialtjänstlagen behövs inte någon individuell behovsprövning vilket underlättar för kommunen när många personer behöver hjälp.

Stödet ska vara av mer begränsad ekonomisk omfattning och är endast avsett att lämnas under den tid som den extraordinära händelsen pågår.

Bilaga 3 – Ordlista

Ord	Beskrivning
Aktör	Formell organisation, antingen offentlig, privat eller ideell, eller ett spontant socialt nätverk, som har betydelse för hanteringen av samhällsstörningar.
Samhällsviktig verksamhet	Med samhällsviktig verksamhet avses verksamhet, tjänst eller infrastruktur som upprätthåller eller säkerställer samhällsfunktioner som är nödvändiga för samhällets grundläggande behov, värden eller säkerhet.
Samhällsstörning	De företeelser och händelser som hotar eller ger skadeverkningar på det som ska skyddas i samhället.
Extraordinär händelse	Med extraordinär händelse avses en sådan händelse som avviker från det normala, innebär en allvarlig störning eller överhängande risk för en allvarlig störning i viktiga samhällsfunktioner och kräver skyndsamma insatser av en kommun eller en region.
Lägesbild	En aktörs urval av särskilt viktiga aspekter från den tillgängliga informationsmängden, i form av beskrivningar och bedömningar före, under och efter en händelse.
Samlad lägesbild	Ett urval av information från flera aktörers lägesbilder som ger en överblick av de medverkande aktörernas syn på den inträffade händelsen. En samlad lägesbild kan bestå av information och ge uttryck åt perspektiv som inte nödvändigtvis delas av alla aktörer. En samlad lägesbild ersätter inte de aktörsspecifika lägesbilderna utan är istället kompletterande.
Inriktnings- och samordningskontakt (ISK)	Inriktnings- och samordningskontakt är aktörens kontaktpunkt gentemot andra aktörer. Varje aktör behöver en kontaktpunkt, för att öka tillgängligheten samt tydliggöra och underlätta kontakter med andra aktörer. ISK är den primära kontaktvägen in i en organisation för att tidigt kunna agera och initiera åtgärder vid samhällsstörningar.
Inriktnings- och samordningsfunktion (ISF)	En inriktnings- och samordningsfunktion är en aktörsgemensam plattform för dialog och överenskommelser. Funktionen är en icke-permanent grupp som aktiveras när det finns behov av att åstadkomma samordning av åtgärder, resurser eller kommunikation. I praktiken är funktionen en form av möte som ska bidra till att hantera konsekvenserna av samhällsstörningar genom att avväga eller prioritera åtgärder och resurser till de mest angelägna hjälpbehoven.

Ord	Beskrivning
Höjd beredskap	<p>Höjd beredskap är ett samlingsbegrepp för skärpt eller högsta beredskap.</p> <p>Vid höjd beredskap kan delar av eller hela totalförsvaret mobiliseras. Om Sverige är i krigsfara eller om det råder sådana utomordentliga förhållanden som är orsakade av att det är krig utanför Sveriges gränser, får regeringen besluta om skärpt eller högsta beredskap. Beslutet kan gälla för hela eller del av landet och det kan gälla för en viss verksamhet. Om Sverige är i krig råder alltid högsta beredskap.</p>
Rakel	<p>Rakel är ett nationellt kommunikationssystem för trygg och säker kommunikation mellan samhällsviktiga verksamheter. Rakel är ett av de tekniska system som Göteborgs Stad använder för att kommunicera vid samhällsstörningar och används bland annat som reservsamband för telefoni.</p>
WIS	<p>Webbaserat informationssystem (WIS) är ett nationellt webbaserat informationssystem framtaget av Myndigheten för samhällsskydd och beredskap för att underlätta informationsdelning mellan aktörer. Göteborgs Stad använder WIS för att dela information i planerings- och förberedelsearbetet och vid samhällsstörningar.</p>
Signe	<p>Signe är ett kryptografiskt system för att dela säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter mellan kommuner, statliga myndigheter och regioner. Systemet kan hantera uppgifter upp till graden begränsat hemlig. Göteborgs Stad har tillgång till och förmåga att dela information i systemet.</p>